

Portalen for Kommunehelsetjenesten

Irene W. Langengen

21.01.2026

Søk i Helsebiblioteket

NY! Kommunehelsetjenesten

Sykdom og behandling

Legemidler

Forebygging og helsefremming

Oppslagsverk og databaser

Retningslinjer og veiledere

Akuttmedisin

Pasientinformasjon

Kunnskapsbasert praksis og kvalitetsforbedring

Kunnskapsstøtte til kommunene

UpToDate

Få tilgang til UpToDate

BMJ Best Practice

Micromedex

Legevakthåndboken

Pyramidesøket

Forgiftninger

Legemiddelutregning webapp

Jule- og nyttårsforgiftninger

Påmelding - Lanseringsseminar for

Nytt verktøy for kommuneoverleger

Kommunehelsetjenesten

Her har vi samlet de viktigste ressursene for deg som jobber i kommunehelsetjenesten. Utforsk retningslinjer, regler, verktøy og mer:

Sykehjem

Hjemmetjeneste

Psykisk helse og rus

Skolehelsetjenesten og
helsestasjon for ungdom

Svangerskapsomsorg og helsestasjon

Samfunnsmedisin og
folkehelsearbeid

Psykisk helse og rus

Rask psykisk helsehjelp

Gratis lavterskeltilbud for personer med milde til moderate psykiske plager.

Bolig

Info om kommunal bolig, hvordan søke om bolig og startlån, samt hvordan bo trygt.

Skåringsverktøy

Screeningverktøy, diagnostiske verktøy og skalaer.

Psykisk helse, rus, trivsel hos eldre

Psykiske lidelser i Legevakthåndboken

Diagnoser og behandling

Inkluderer selvmordsrisiko, selvskading, voldsrisiko, stress og overgrep.

Kommunalt rusarbeid

Forebygging, videreformidling, henvisning og behandling.

Flyktninger og innvandrere

Ressurser for å håndtere traumer og sikre helsetjenester og målrettet støtte.

Psykisk helsearbeid i kommunene - omfattende sider

Håndbok for psykiatrisk legevakt

Psykiatri i BMJ Best Practice

Oppsøkende arbeid

FACT, FACT Ung, ACT og utekontakt. Info om teamene og regelverket.

Søknader og skjemaer

For leger, andre behandlere, pasienter og brukere.

Arbeid, aktiviteter og sosiale arenaer

Inkluderer barn, unge, voksne og eldre.

DPS (distriktpsykiatriske sentre) - omfattende sider

Psykiske lidelser i Legemiddelhåndboken

Psykiatri i UpToDate

Felleskatalogen

Forebygging og lavterskeltilbud

Frisklivssentraler, støttekontakt, frivillig arbeid og verktøy for forebygging.

Lover med kommentarer

Lover som regulerer psykisk helsearbeid.

Voldsrisiko, kriminalitet og gjenger

Veiledere, rapporter og skåringsverktøy.

Oppslagsverk om rusmidler

Rask psykisk helsehjelp

Sist oppdatert 16. jan. 2026

Rask psykisk helsehjelp (RPH) er et lavterskeltilbud for personer med milde til moderate psykiske plager. Denne siden er laget for ansatte i RPH-team, ledere og studenter.

HOPP NED TIL

Kunnskap, opplæring og føringer

Eksempler fra kommuner

Kunnskap, opplæring og føringer

→ Rask psykisk helsehjelp - temaside

Nasjonalt kompetansesenter for psykisk helsearbeid (NAPHA) • Norsk

Kortfattet introduksjon til Rask psykisk helsehjelp. Siden er laget for fagpersoner, ledere og brukere.

→ Rask psykisk helsehjelp-håndboka

Nasjonalt kompetansesenter for psykisk helsearbeid (NAPHA) • Norsk

Anbefalinger basert på nasjonale retningslinjer og mange års erfaring. Dekker organisering, behandling, samhandling og implementering. Et viktig arbeidsverktøy for hverdagen i RPH-teamet.

→ Opplæringsprogram i kognitiv terapi for Rask psykisk helsehjelp

Norsk Forening for Kognitiv Terapi • Norsk

Informasjon om opplæringene og hvordan søke om deltakelse. Kursene gir kompetanse i kognitiv atferdsterapi ved Rask psykisk helsehjelp. Beregnet på ansatte i RPH-team, og egne kurs for leger, psykologer, helsepersonell med treårig utdanning og for helsesykepleiere.

→ Rask psykisk helsehjelp - nasjonale føringer

Helsedirektoratet • Norsk

Nasjonale retningslinjer, opplæringsprogrammer og finansieringsordninger. Relevant for ledere som skal benytte det offisielle rammeverket og kvalitetskravene.

→ Implementeringsstøtte for Rask psykisk helsehjelp

Norges teknisk-naturvitenskaplige universitet (NTNU) • Norsk

Rapporten er relevant for utvikling, drift og videreutvikling av RPH. Målgrupper er kommunale ledere, prosjektledere og fagpersoner som etablerer eller driver RPH, samt fagmiljøer som arbeider med lavterskel psykisk helsearbeid.

→ Rask psykisk helsehjelp - nasjonale føringer

Helsedirektoratet • Norsk

Nasjonale retningslinjer, opplæringsprogrammer og finansieringsordninger. Relevant for ledere som skal benytte det offisielle rammeverket og kvalitetskravene.

→ Implementeringsstøtte for Rask psykisk helsehjelp

Norges teknisk-naturvitenskaplige universitet (NTNU) • Norsk

Rapporten er relevant for utvikling, drift og videreutvikling av RPH. Målgrupper er kommunale ledere, prosjektledere og fagpersoner som etablerer eller driver RPH, samt fagmiljøer som arbeider med lavterskel psykisk helsearbeid.

→ Rask psykisk helsehjelp: Evaluering av de første 12 pilotene i Norge

Folkehelseinstituttet (FHI) • Norsk

Kvantitative og kvalitative data om effekt på angst/depresjon, livskvalitet, arbeidstilknytning, praksis og implementering av modellen. Særlig relevant for å vurdere om RPH fungerer som lavterskeltiltak. Målgruppe er kommunale ledere og klinikere i psykisk helsearbeid, samt NAV og lokale politikere

→ Rask psykisk helsehjelp - artikkel i Tidsskrift for kognitiv atferdsterapi

Norsk Forening for Kognitiv Terapi • Norsk

Artikkelen fokuserer på innholdet i behandlingen, målgruppe, organisering («mixed care»), kunnskapsgrunnlag og nasjonal tjenestestøtte/implementering. Relevant for fagpersoner og ledere i kommunale psykiske helsetjenester og RPH-team

Eksempler fra kommuner

→ Rask psykisk helsehjelp i norske kommuner - oversikt

Norsk Forening for Kognitiv Terapi • Norsk

Oversikt over norske kommuner som har innført Rask psykisk helsehjelp, med lenke til hver kommunes nettside for tilbudet.

→ Rask psykisk helsehjelp i Bergen kommune

Bergen kommune • Norsk

Brukervennlig side med høy relevans for sykepleiere og andre i RPH-team, med konkret innhold, oppdaterte ventetider og enkel tilgjengelighet.

→ Rask psykisk helsehjelp i Nordre Follo kommune

Nordre Follo Kommune • Norsk

Siden kombinerer brukervennlighet, faglighet og praktiske detaljer på en måte som gjør den nyttig både for ansatte i tjenesten og for innbyggere som vurderer å ta kontakt. Den gir et helhetlig bilde av hva Rask psykisk helsehjelp er, hvordan den fungerer, og hvem det passer for.

↑ Til toppen

Kommunehelsetjenesten

Her har vi samlet de viktigste ressursene for deg som jobber i kommunehelsetjenesten. Utforsk retningslinjer, regler, verktøy og mer:

Sykehjem

Hjemmetjeneste

Psykisk helse og rus

Skolehelsetjenesten og
helsestasjon for ungdom

Svangerskapsomsorg og helsestasjon

Samfunnsmedisin og
folkehelsearbeid

Sykehjem

Legemidler

Legemiddelbehandling og legemiddelhåndtering på sykehjem

Forebygging og rehabilitering

Forebygging, fysisk aktivitet, hjelpemidler mm.

Psykisk helse og trivsel hos eldre

Psykiske lidelser hos eldre, trivsel hos eldre sykehjemsbeboere.

Kognitiv svikt

Demens, delirium, hjerneslag, Parkinsons sykdom, smertekartlegging

Ernæring og kostråd

Kostholdsråd, retningslinjer og råd om matlaging til eldre og syke.

Sår og sårstell

Forebygging, generell sårbehandling og behandling av forskjellige typer sår

Palliasjon

Vurdering av igangsetting av palliative tiltak samt behandling

Sonder, stomier og katetere

Innleggelse og vedlikehold av tilganger.

Geriatrici i Metodebok for indremedisin

Metodebok i sykehjemsmedisin

Omsorgsbiblioteket

Prioriteringsveileder i geriatrici

Legemidler

Sist oppdatert 16. jan. 2026

For leger: Råd om medisiner og avmedisinering. For sykepleiere og andre som deler ut medisiner: Råd om håndtering og oppfølging

HOPP NED TIL

Legemiddelbehandling hos eldre

Legemiddelhåndtering

Oppfølging av legemiddelbruk - legemiddelgjennomgang

Legemiddelforsyning og legemiddelmangel

Faglig støtte og undervisningsressurser

Legemiddelbehandling hos eldre

Generelt om legemidlers effekt og omsetning hos eldre

→ Eldre og legemidler

Norsk legemiddelhåndbok • Norsk

Oversikt over spesielle forhold ved bruk av legemidler hos eldre og praktiske råd ved forskrivning.

→ Legemiddelforskrivning til eldre

UpToDate • Engelsk

Om legemiddelforskrivning til eldre.

→ Gjør kloke valg

Norsk geriatrisk forening • Norsk

Anbefalinger om bruk av legemidler til eldre for å unngå overdiagnostikk og overbehandling.

Konkrete råd om bruk av legemidler hos eldre

→ START-kriteriene

Norsk legemiddelhåndbok • Norsk

Screeningsverktøy for forskrivning av legemidler til eldre.

→ STOPP-kriteriene

Norsk legemiddelhåndbok • Norsk

Screeningverktøy for potensielt uhensiktsmessige legemidler til eldre.

→ STOPPFall

Norsk legemiddelhåndbok • Norsk

Screeningverktøy for legemiddelbruk hos eldre personer med høy fallrisiko.

→ Eldres sårbarhet for legemiddeleffekt, bivirkninger og interaksjoner

Helsebiblioteket • Norsk

Oversikt over relevante aldersrelaterte endringer som gjelder omsetning og effekt av legemidler.

→ Opioiddoser - ekvipotens

Helsedirektoratet • Norsk

Verktøy til omregning av dose ved skifte av opioid.

→ Opioider - konverteringstabell ved palliasjon

Universitetssykehuset Nord-Norge • Norsk

Konverteringstabell for opioider.

→ Medikamentell behandling av eldre – kardiologiske legemidler

Helsedirektoratet • Norsk

Kapittel i Nasjonal faglig retningslinje for forebygging av hjerte- og karsykdom.

→ MOBID-2

Universitetet i Bergen • Norsk

Smerteskala for kartlegging av smerter hos personer som kommuniserer dårlig

↑ Til toppen

Eldres sårbarhet for legemiddeleffekt, bivirkninger og interaksjoner

Publisert 04. februar 2025

En praktisk oversikt over aktuelle legemidler der behandlingen bør vurderes tilpasset spesielt hos eldre, finnes i artikkelen [Legemiddelgjennomgang – hvordan gå frem i praksis?](#) (Rita Romskaug og Torgeir Bruun Wyller, Indremedisinen, januar 2016).

I sin bok «Geriatrici – en medisinsk lærebok» (Gyldendal Norsk Forlag 2020) omtaler Torgeir Bruun Wyller mekanismer som kan spille inn ved legemiddelbehandling hos eldre, blant annet:

- [Farmakodynamiske endringer ved aldring](#)
- [Farmakokinetiske endringer ved aldring](#)
- [Bivirkninger](#)
- [Legemidler og falltendens](#)
- [Legemidler som kan gi vekttap og dårlig appetitt hos gamle](#)
- [Legemidler som kan være assosiert med søvnforstyrrelser](#)
- [Interaksjoner å være spesielt oppmerksom på hos eldre](#)

Interaksjoner å være spesielt oppmerksom på hos eldre

Farmakokinetiske interaksjoner hos eldre dekkes av interaksjonsdatabaser. Men eldre er spesielt utsatt på grunn av at de bruker mange legemidler samtidig.

Farmakodynamiske interaksjoner hos eldre dekkes av interaksjonsdatabaser. Man må vurdere interaksjonsdatabaser. Man må vurdere Vurder hvilke nedsatte organreserver som aktuelle legemiddelbehandlingen.

Noen vanlige farmakodynamiske interaksjoner

- Kombinasjon av diuretika – kan gi dehydrering
- ACE-hemmer / A-II-blokker kombinert med diuretika – kan gi hypotensjon
- Nitropreparat i kombinasjon med alfa₁-blokker eller psykofarmaka – kan gi ortostatiske svai
- ACE-hemmer/A-II-blokker i kombinasjon med spironolakton, kaliumtilskudd – kan gi hyperkalemi
- Betablokker + digoksin – kan gi AV-blokk
- DOAK/warfarin i kombinasjon med acetylsalisylsyre, andre platehemmere, SSRI eller NSAID – kan gi økt blødningstendens
- Acetylsalisylsyre i kombinasjon med NSAID eller kortikosteroid – kan gi ulcus og gastrointestinal blødning.
- Benzodiazepiner i kombinasjon med andre psykofarmaka eller opioidanalgetika – kan gi sedasjon, ustøhet, fall.

Legemidler som svekker hverandres effekt:

- Levodopa + antipsykotikum eller metoklopramid – antipsykotika/metoklopramid kan gi parkinsonisme som bivirkning, levodopa kan gi hallusinose
- Betablokker + betastimulator (bronkolytikum) . svekket effekt av begge legemidler.
- Diuretikum / ACE-hemmer / A-II-blokker + NSAID – residiv av hypertensjon og/eller hjertesvikt.

Interaksjoner kan skje via legemiddel – legemiddel, legemidler - sykdommer eller legemiddel – sykdommer – aldersforandringer.

Sykehjem

Legemidler

Legemiddelbehandling og legemiddelhåndtering på sykehjem

Forebygging og rehabilitering

Forebygging, fysisk aktivitet, hjelpemidler mm.

Psykisk helse og trivsel hos eldre

Psykiske lidelser hos eldre, trivsel hos eldre sykehjemsbeboere.

Kognitiv svikt

Demens, delirium, hjerneslag, Parkinsons sykdom, smertekartlegging

Ernæring og kostråd

Kostholdsråd, retningslinjer og råd om matlaging til eldre og syke.

Sår og sårstell

Forebygging, generell sårbehandling og behandling av forskjellige typer sår

Palliasjon

Vurdering av igangsetting av palliative tiltak samt behandling

Sonder, stomier og katetere

Innleggelse og vedlikehold av tilganger.

Geriatrici i Metodebok for indremedisin

Metodebok i sykehjemsmedisin

Omsorgsbiblioteket

Prioriteringsveileder i geriatrici

Kognitiv svikt

Sist oppdatert 16. jan. 2026

HOPP NED TIL

Kognitiv svikt generelt

Demens

Delirium

Kognitiv svi

Kognitiv svikt ved Parkinsons sykdom

Smertekartlegging

Kognitiv svikt generelt

→ Kognitiv svikt generelt

Utviklingssenter for sykehjem og hjemmetjenester • Norsk

Kurs om personsentrert omsorg og miljøbehandling. Relevante miljøarbeidere.

Demens

Her er det grunnleggende om demens for kommunehelsestøttestoff om demens på Helsebibliotekets side for [alderspsykiatri](#)

Oppslagsverk

→ Demens og psykisk sykdom i Sykehjemsmedisin

Bergen kommune • Norsk

Praktisk veiledning om utredning, behandling og oppfølging av personer med demens, relevant for tidlig innsats og tilpasset omsorg. Aktuell for helsepersonell og ufaglærte som arbeider med pasienter med demens eller mistenkt demens.

Smertekartlegging

→ VAS Virtuell Analog Skala 1-10.

Tidsskrift for Den norske legeforening • Norsk

VAS Virtuell Analog Skala 1-10. Brukes blant annet til smertevurdering.

→ Smertevurdering (Aldring og helse)

Nasjonalt senter for aldring og helse • Norsk

Norsk. Aldring og helse. Videoer for smertevurdering, samt omtale av MOBID-2-verktøyet

→ MOBID-2-verktøyet

Universitetet i Bergen • Norsk

Smerteskalaen MOBID-2. MOBID står for Mobilisation – Observation – Behaviour – Intensity – Dementia.

↑ Til toppen

MOBID-2 smerteskala

MOBILISATION – OBSERVATION – BEHAVIOUR – INTENSITY – DEMENTIA

Pasientens navn:

Dato:

Tid:

Avdeling:

Vær oppmerksom på pasientens smerteatferd relatert til muskulatur, ledd og skjelett under morgenstell. Observer pasienten før du starter mobilerings. Forklar forståelig det du vil gjøre. Led pasienten, og gjennomfør bevegelsene (1–5) med forsiktighet. Stopp bevegelsen om du observerer smerteatferd. Fyll ut skjemaet umiddelbart etter hver bevegelse:

Smerteatferd

Sett et eller flere kryss for hver observasjon: smertelyd, ansiktsuttrykk og avvergereaksjon, som kan være relatert til smerte

Smertelyd
«Au!»
Stønner
Ynker seg
Gisper
Skriker

Ansiktsuttrykk
Grimaserer
Rynker pannen
Strammer munnen
Lukker øynene

Avvergereaksjon
Stivner
Beskytter seg
Skyver fra seg
Endringer i pusten
Krymper seg

Smerteintensitet

Basert på observert smerteatferd; tolk styrken av smerteintensitet og sett kryss på linjen 0–10

SETT GJERNE FLERE KRYSS I RUTEN(E) FOR DIN(E) OBSERVASJONER

1. Led til å åpne begge hender

☐
☐
☐

0 er ingen smerte, 10 er verst tenkelig smerte

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

2. Led til å strekke armene mot hodet

☐
☐
☐

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

3. Led til å bøye og strekke ankler, knær og hofter

☐
☐
☐

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

4. Led til å snu seg i sengen til begge sider

☐
☐
☐

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

5. Led til å sette seg opp på sengekanten

☐
☐
☐

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Kommunehelsetjenesten

Her har vi samlet de viktigste ressursene for deg som jobber i kommunehelsetjenesten. Utforsk retningslinjer, regler, verktøy og mer:

Sykehjem

Hjemmetjeneste

Psykisk helse og rus

Skolehelsetjenesten og
helsestasjon for ungdom

Svangerskapsomsorg og helsestasjon

Samfunnsmedisin og
folkehelsearbeid

Hjemmetjeneste

Skrøpeligheit og aktivitetar i dagliglivet

Vurdering av skrøpeligheit og omsorgsbehov

Legemidler

Legemidler og legemiddelhåndtering i hjemmetjenesten

Ernæring og kostråd

Kostholdsråd, retningslinjer og praktiske råd til eldre og syke om matlaging

Observasjon og oppfølging

Observasjonskompetanse, vitale tegn, blodtrykk, puls, smerte, pasientforløp

Sår og sårstell

Forebygging, generell sårbehandling og behandling av forskjellige typer sår

Sonder, stomier og katetre

Innleggelse og vedlikehold av tilganger

Palliasjon

Vurdering av igangsetting av palliative tiltak, samt behandling

Forebygging og rehabilitering

Fallforebygging, fysisk aktivitet, hjelpemidler, velferdsteknologi

Psykisk helse, rus, trivsel

Psykiske lidelser hos eldre, ruslidelser. Trivsel hos hjemmeboende eldre

Kognitiv svikt

Demens, delir, hjerneslag, Parkinson, info om vergemål

Personer med utviklingshemming

Helse- og omsorgstjenester til personer med utviklingshemming

Barn og unge med store behov for tjenester

Oppfølging, tilrettelegging, hjelpemidler, ressursentre

Ambulerende sykepleierteam

Geriatrici i Metodebok i indremedisin

Metodebok i sykehjemsmedisin

Omsorgsbiblioteket

Prioriteringsveileder i geriatrici

Sonder, stomier og katetere

Sist oppdatert 16. jan. 2026

Innholdet her er beregnet på sykepleiere, men kan også være nyttig for andre.

HOPP NED TIL

Steril oppdekking

Tilgang til spinalvæske og epidural

Luftveier

Drenasie av pleuravæske og ascitesvæske

Sonder

Tilgang til blod

Gastrostomi

Urinkatetre

Steril oppdekking

Steril

→ Steril oppdekking

Kompetansebroen.no • Norsk

Prosedyrevideo som viser rengjøring av arbeidsflate, håndvask og oppakking av sterilt utstyr.

Tilgang til spinalvæske og epidural

→ Tunnelert epidural- og spinalkateter - stell

Kompetansebroen.no • Norsk

Hvor ofte skal nålefrie koblinger byttes? Hvordan er skyllerutinene på tunnelert sentralt kateter? Hva vil det si å observere innstikksted for infeksjonstegn? Når skal kateterets beliggenhet kontrolleres ved å aspirere for blodsvar?

Urinkatetre

→ Permanent kateterisering av menn

Kompetansebroen.no • Norsk

Prosedyrevideo. Av innholdet: Hvor ofte må permanent kateter byttes? Hvor ofte skal man bytte urinpose? Det er blod i urinen etter kateterbytte. Er dette normalt? Hva gjør jeg hvis jeg ikke får vannet ut av balongen? Hva skal man vaske urinrørsåpningen med?

→ Permanent kateterisering av kvinner

Kompetansebroen.no • Norsk

Prosedyrevideo. Av innholdet: Hvor ofte må permanent kateter byttes? Hvor ofte skal man bytte urinpose? Det er blod i urinen etter kateterbytte. Er dette normalt? Hva gjør jeg hvis jeg ikke får vannet ut av ballongen? Hva skal man vaske urinrørsåpningen med?

→ Bytte av suprapubisk kateter

Kompetansebroen.no • Norsk

Prosedyrevideo. Av innholdet: Hva gjør jeg hvis jeg ikke får inn nytt kateter? Hvorfor kan kateteret sitte godt ved seponering og hva gjør jeg hvis jeg møter motstand? Er det vanlig med blødning rundt innstikkstedet etter bytte av suprapubisk kateter? Kan det oppstå blod i urin (hematuri) etter bytte av suprapubisk kateter? Hva bør jeg tenke på når kateteret skal fikseres?

→ Blæreskylling ved permanent kateter

Kompetansebroen.no • Norsk

Prosedyrevideo. Av innholdet: Hvor ofte bør man blæreskylle? Kan man bruke saltvannsbeg til skylling? Hvilken type skyllevæske skal brukes? Hva gjør man hvis man ikke får aspirert ut all væsken som ble skylt inn?

→ Skylling av nefrostomikateter

Kompetansebroen.no • Norsk

Prosedyrevideo. Av innholdet: Når skal nefrostomikateter skylles? Kan jeg skylle med mer enn 5 ml?

↑ Til toppen

Denne filmen er en del av samlingen [Ambulerende sykepleieteam: Opplæringsfilmer](#)

Man kan eventuelt trykke lett på symfysen,
eller be pasienten hoste for å få raskere urinsvar.

Hjemmetjeneste

Skrøpeligheit og aktivitetar i dagliglivet

Vurdering av skrøpeligheit og omsorgsbehov

Legemidler

Legemidler og legemiddelhandsøtering i hjemmetjenesten

Ernæring og kostråd

Kostholdsråd, retningslinjer og praktiske råd til eldre og syke om matlaging

Observasjon og oppfølging

Observasjonskompetanse, vitale tegn, blodtrykk, puls, smerte, pasientforløp

Sår og sårstell

Forebygging, generell sårbehandling og behandling av forskjellige typer sår

Sonder, stomier og katetre

Innleggelse og vedlikehold av tilganger

Palliasjon

Vurdering av igangsetting av palliative tiltak, samt behandling

Forebygging og rehabilitering

Fallforebygging, fysisk aktivitet, hjelpemidler, velferdsteknologi

Psykisk helse, rus, trivsel

Psykiske lidelser hos eldre, ruslidelser. Trivsel hos hjemmeboende eldre

Kognitiv svikt

Demens, delir, hjerneslag, Parkinson, info om vergemål

Personer med utviklingshemming

Helse- og omsorgstjenester til personer med utviklingshemming

Barn og unge med store behov for tjenester

Oppfølging, tilrettelegging, hjelpemidler, ressursentre

Ambulerende sykepleierteam

Geriatrici i Metodebok i indremedisin

Metodebok i sykehjemsmedisin

Omsorgsbiblioteket

Prioriteringsveileder i geriatrici

Legemidler

Sist oppdatert 16. jan. 2026

For leger: Råd om medisiner og avmedisinering. For sykepleiere og andre som deler ut medisiner: Råd om håndtering og oppfølging

HOPP NED TIL

Legemiddelbehandling hos eldre

Legemiddelhåndtering

Forskrifter, veiledere og tilsyn

Oppfølging av legemiddelbruk - legemiddelgjennomgang

Legemiddelforsyning og legemiddelmangel

Faglig støtte og undervisningsressurser

Legemiddelbehandling hos eldre

Generelt om legemidlers effekt og omsetning hos eldre

→ Eldre og legemidler

Norsk legemiddelhåndbok • Norsk

Oversikt over spesielle forhold ved bruk av legemidler hos eldre og praktiske råd ved forskrivning.

→ Legemiddelforskrivning til eldre

UpToDate • Engelsk

Om legemiddelforskrivning til eldre.

Råd og prosedyrer for oppbevaring, istandgjøring og utdeling av legemidler

→ Legemiddelhåndtering for virksomheter og helsepersonell som yter helsehjelp - rundskriv

Helsedirektoratet • Norsk

Helsedirektoratets rundskriv om legemiddelhåndteringsforskriften, som berører private så vel som offentlige virksomheter og gjelder for blant annet sykehus, sykehjem, tannhelsetjeneste og skolehelsetjeneste.

→ Medisinromveilederen

Norske sykehusfarmasøytters forening • Norsk

Anbefalinger ved planlegging av nytt medisinrom.

→ Tabletter og kapsler – knusing og deling («knuselisten»)

Oslo Universitetssykehus • Norsk

Oversikt over hvilke tabletter og kapsler som kan deles eller knuses før inntak.

→ Nasjonale faglige råd for multidoseordningen

Helsedirektoratet • Norsk

Rutiner for og håndtering av forseglede poser med legemidler som skal tas på et bestemt tidspunkt.

→ Holdbarhet etter åpning av legemiddelpakninger - sterile legemidler

Direktoratet for medisinske produkter (DMP) • Norsk

→ Holdbarhet etter åpning av legemiddelpakninger - ikke-sterile legemidler

Direktoratet for medisinske produkter

↑ Til toppen

 Innhold

 Om dokumentet

 Søk i dokumentet

 Hjem > ...

 Pasientrettet > ...

 Legemidler

 Retningslinje

Tabletter og kapsler - knusing og deling

1. Endringer siden forrige versjon

Listen er fullrevidert med oppdaterte produsentnavn og eventuelle nye konklusjoner ift manipulering og eventuelle nye merknader.

Flere preparater har fått OBS og G (gravid) merknad etter samråd med arbeidsmiljøavdelingen og bruk av ny kilde; European chemical agency (ECHA).

Utgåtte preparater er fjernet og det er føyd til nye, aktuelle preparater.

Presisert at monitorering kan være nødvendig også for HIV-legemidler dersom manipulering foregår over flere dager (kap. 4.3 første kulepunkt).

Presisert at knuse/dele-listen er beregnet for helsepersonell som har tilgang til nødvendig beskyttelsutstyr beskrevet i merknadene. Dersom listen brukes av helsepersonell som ikke har slikt utstyr tilgjengelig (deriblant avtrekkskap) bør det legges til rette for annet type beskyttelsesutstyr, f.eks. vernebriller.

2. Hensikt og omfang

- Knuse- og delelisten skal sikre forsvarlig manipulering og administrasjonsmåter som letter svelging av perorale legemidler.
- Standard administrasjonsmåte er ikke angitt i listen dersom legemiddelet kan manipuleres. Dette finnes i Felleskatalogtekst, pakningsvedlegg (PI) eller preparatomtale (SPC).
- Knuse- og delelisten er ikke et støtteverktøy for å undersøke om legemidler kan gis som deldoser, se 4.3 kulepunkt 3.
- Knuse- og delelisten er ikke alene et støtteverktøy for å undersøke om legemidler kan gis i sonde. For generell informasjon om legemidler i sonde, se egen prosedyre Legemidler i sonde.
- Knuse- og delelisten er beregnet for helsepersonell som har tilgang til nødvendig beskyttelsutstyr beskrevet i merknadene. Dersom listen brukes av helsepersonell som ikke har slikt utstyr tilgjengelig (deriblant avtrekkskap) bør det legges til rett for annet type beskyttelsesutstyr, f.eks. vernebriller.

3. Ansvar

- Seksjonsleder/enhetsleder er ansvarlig for at personalet gjøres kjent med retningslinjen, og at de har tilstrekkelig kompetanse til å manipulere tabletter/kapsler.
- Lege som ordinerer legemiddelet som skal manipuleres, har ansvar for at dette er i henhold til enten godkjent preparatomtale, Knuse- og delelisten, eller lignende kvalitetssikrede informasjonskilder.
- Sykepleier som manipulerer legemiddelet, har, dersom lege ikke spesifikt har ordinert at legemidlet skal gis på denne måten, ansvar for å innhente opplysninger om manipulering fra godkjent preparatomtale, Knuse- og delelisten, eller lignende kvalitetssikrede informasjonskilder.
- Se for øvrig Helsepersonells ansvar og oppgaver innen legemiddelhåndtering

4. Fremgangsmåte

Knuse- og delelisten må **ikke** brukes uavhengig av denne retningslinjen, og retningslinjen **må** leses før listen tas i bruk.

Tabletter og kapsler - knusing og deling

Felter

1. Endringer siden forrige versjon

2. Hensikt og omfang

3. Ansvar

4. Fremgangsmåte

5. Definisjoner

6. Referanser

Vedlegg

Andre eHåndboksdokumenter

NB! Knuse-/delelisten må ikke brukes uavhengig av prosedyreteksten i dokumentet "Tabletter og kapsler – knusing og deling" (Dok.-ID: 10301)

Knuse-/delelisten

A

Abakavir/Lamivudin (Mylan) Filmdrasjert tablett	8, 9 (A, OBS)
Abbotin (Amdipharm) Filmdrasjert tablett	8, 9 (A, OBS)
Abilify (Otsuka Pharm.) Smeltetablett	8 (G, OBS)
Abilify (Otsuka/Orifarm) Tablett	8, 9 (G, OBS)
Abstral (Grünenthal) Sublingvaltablett	7
Acetylcystein (Sandoz) Brusetablett	8, 9
Acetylsalisylsyre (Actavis) Enterotablett	8, 9
Acetylsalisylsyre Norfri (Evolan Pharma) Tablett	8, 9
Acitretin (Orifarm) Hard kapsel	8, 9 (G, OBS)
Actelsar HCT (Actavis) Tablett	8, 9 (OBS)
Activele (Novo Nordisk) Filmdrasjert tablett	8, 9 (G, OBS)
Actos (Orifarm) Tablett	8, 9
Adalat Oros (Bayer/Orifarm) Depottablett	1
Adempas (Bayer/Abacus) Filmdrasjert tablett	8, 9 (G, OBS)
Adiazine (Recordati) Tablett	8, 9 (A, OBS)
Adport (Sandoz) Hard kapsel	8, 9 (OBS)
Aduvanz (Takeda/2care4) Hard kapsel	8, 9
Advagraf (Astellas) Depotkapsel	1
Aenius (Organon) Filmdrasjert tablett	8, 9
Afinitor (Novartis/Abacus) Tablett	8, 9 (K)
Afipran (Orifarm) Tablett	8, 9
Aitgrys (Stallergenes) Sublingval tablett	7
Akeega (Janssen) Filmdrasjert tablett	1 (K)
Akineton (S.I.T.) Tablett	8, 9
Akynzeo (Helsinn Birex Pharm.) Hard kapsel	5
Albyl-E (Orifarm Healthcare) Enterotablett	8, 9
Alecensa (Roche) Hard kapsel	8, 9 (K)
Alendronat (Bluefish/Sandoz/Viatris/Mylan) Tablett 12	
Alfacalcidol (Strides) Myk kapsel	1

Alimemazin (Evolan Pharma) Hard kapsel	8, 9
Alkacit (XGX Pharma) Depottablett	1
Alkeran (Aspen) Filmdrasjert tablett	1 (K)
Alkindi (Neurocrine) Kapsel med granulat	5 (G, OBS)
Allopur (Orifarm) Tablett	8, 9
Allopurinol (Orion/Sandoz) Tablett	8, 9
Aloxi (Helsinn Birex Pharma.) Myk kapsel	1
Altermol (Alternova) Filmdrasjert tablett	8, 9
Altifex (Orifarm) Filmdrasjert tablett	8, 9
Alunbrig (Takeda) Tablett	1 (K)
Ambrisentan (Accord/Viatris/Mylan) Filmdrasjert tablett	8, 9 (G, OBS)
Amifampridine Accord Tablett	8, 9
Amitriptylin (Abcur/Orifarm) Filmdrasjert tablett	8, 9
Amizal Tablett	8, 9
Amlodipin (Sandoz/Accord/Zentiva) Tablett	8, 9
Amlodipine/Valsartan/Hydrochlorotiazide (Viatris) Filmdrasjert tablett	8, 9 (G, OBS)
Amoxicillin (Sandoz) Oppløselig tablett	8, 9 (A, OBS)
Amoxicillin (Viatris/Mylan) Filmdrasjert tablett	8, 9 (A, OBS)
Amoxicillin (Viatris/Mylan) Hard kapsel	8, 9 (A, OBS)
Anafranil (Pharma&) Tablett	8, 9
Anagrelide (Sandoz/Bluefish/Viatris/Mylan) Hard kapsel	8, 9 (K)
Anastrozol (Medical Valley) Filmdrasjert tablett	8, 9 (K)
Ancotil (Meda) Tablett	8, 9 (A, OBS)
Angusta (Norgine) Tablett	8, 9 (G, OBS)
Anlramin (Orifarm) Tablett	8, 9
Antabus (Teva) Brusetablett	8, 9
Antepsin (Orion) Tablett	8, 9
Apocillin (Actavis) Filmdrasjert tablett	8, 9 (A, OBS)
Apodorm (Actavis) Tablett	8, 9
Aponova (Alternova) Depotkapsel	5
Apovit B-combin sterk (Orifarm) Filmdrasjert tablett	8, 9
Apresolin (Amdipharm) Drasjert tablett	8, 9
Aprovel (Sanofi) Filmdrasjert tablett	8, 9 (G, OBS)

1: Svelges hel.**2:** Tygges.**3:** Bør svelges hel (kan gi misfarging i munnen).**4:** Svelges hel eller delt (bare etter delestrek), skal ikke tygges eller knuses.**5:** Kapselen kan åpnes og innholdet kan blandes ut i vann. Kapselinnholdet skal ikke tygges eller knuses. For å sikre at hele dosen blir gitt, skal beholderen etterskylles og dette vannet også drikkes.**6:** Kapselen kan åpnes og innholdet kan blandes ut i syreholdig væske (eks. eplejuice). Kapselinnholdet skal ikke knuses eller tygges. For å sikre at hele dosen blir gitt, skal beholderen etterskylles og dette vannet også drikkes.**7:** Legges under tungen og beholdes der inntil legemiddelet er oppløst.**8:** Tablett/kapselinnholdet kan blandes ut i vann. For å sikre at hele dosen blir gitt, skal beholderen etterskylles og dette vannet også drikkes.**9:** Om nødvendig kan kapselen åpnes/tabletten knuses eller deles.**10:** Smeltes på tungen, og svelges.**11:** Tablett kan blandes ut i vann. Kornene skal ikke tygges eller knuses. For å sikre at hele dosen blir gitt, skal beholderen etterskylles og dette vannet også drikkes.**12:** Tablett svelges hel eller delt (hvis det er delestrek) for å unngå irritasjon på slimhinner i munnhule og spiserør.**(A):** Antimikrobielt legemiddel. Kan gi sensibilisering av helsepersonell/utvikling av allergi, se prosedyre (Dokument-ID: 10316).**(G):** Gravide skal ikke knuse/dele/åpne eller løse opp tabletter/kapsler, men kan håndtere intakte/hele tabletter/kapsler, forutsatt bruk av hansker.**(K):** Kreftelegemiddel (celleskadelig). Helsepersonell bør ikke bære tabletter eller kapsler uten hansker. Hendene må vaskes før og etter at hanskene er brukt.

Avtrekkskap/sikkerhetsbenk, samt doble hansker og barrierefrakk benyttes ved manipulering av tabletter eller kapsler, se prosedyre (DokumentID: 3301 og 141960). Gravide skal ikke knuse/dele/åpne eller løse opp tabletter/kapsler, men kan håndtere intakte/hele tabletter/kapsler, forutsatt bruk av hansker.

(OBS): Av hensyn til den ansattes arbeidsmiljø anbefales det å bruke engangshansker og arbeide i avtrekkskap/sikkerhetsbenk.

Kommunehelsetjenesten

Her har vi samlet de viktigste ressursene for deg som jobber i kommunehelsetjenesten. Utforsk retningslinjer, regler, verktøy og mer:

Sykehjem

Hjemmetjeneste

Psykisk helse og rus

Skolehelsetjenesten og
helsestasjon for ungdom

Svangerskapsomsorg og helsestasjon

Samfunnsmedisin og
folkehelsearbeid